

ПРАКСЕОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЦИФРОВОЇ ЛЮДИНИ ТА ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ЗМІН

ВАЛЕНТИНА, ВОРОНКОВА¹

ВІТАЛІНА, НІКІТЕНКО²

НАТАЛЯ, МЕТЕЛЕНКО³

Анотація

Сучасний світ перебуває в умовах динамічної цифровізації, яка трансформує всі аспекти життя: від економіки до соціальної взаємодії. Глобальні виклики, такі як кліматичні зміни, геополітична нестабільність, економічна нерівність та пандемії, змушують суспільства переосмислювати роль цифрових технологій у забезпеченні сталого розвитку. У цьому контексті концепція «цифрової людини» стає ключовою для формування цифрового суспільства, яке здатне адаптуватися до викликів і створювати нові можливості. Мета дослідження: розробка практичних засад упровадження напрямів дослідження «цифрова людина і цифрове суспільство у контексті глобальних викликів». Завдання дослідження: 1) проаналізувати цифровізацію як один із головних чинників удосконалення сучасного суспільства; 2) дослідити формування цифрової людини як процес адаптації, розвитку та інтеграції людини в цифрове середовище; 3) розробити концепцію «Lifelong Learning» (навчання впродовж життя). Дослідження присвячене аналізу концепції «цифрова людина» та трансформації суспільства в умовах цифровізації та глобальних викликів. Розглянуто основні аспекти впливу цифрових технологій на формування сучасної особистості, соціальні взаємини, економіку, культуру та інфраструктуру. Проаналізовано світовий досвід використання цифрових технологій для досягнення сталого розвитку та їхнє застосування в Україні, зокрема у контексті поствоєнного відновлення. Практична значущість роботи полягає в розробці рекомендацій щодо інтеграції цифрових рішень у різні сфери суспільного життя, створення моделей інноваційної освіти та управління, а також розробці платформ для забезпечення інклюзивності та соціальної згуртованості. Результати дослідження можуть бути використані в державному управлінні, освітньому середовищі, бізнесі та громадському секторі для підвищення ефективності використання цифрових технологій у розв'язанні актуальних суспільних проблем.

Ключові слова: цифрова людина, цифровізація, глобальні виклики, сталий розвиток, концепція «Lifelong Learning» (Навчання впродовж життя), методологія техногуманітарного балансу

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасний світ перебуває в умовах динамічної цифровізації, яка трансформує всі аспекти життя: від економіки до соціальної взаємодії. Глобальні виклики, такі як кліматичні зміни, геополітична нестабільність, економічна нерівність та пандемії, змушують суспільства переосмислювати роль цифрових технологій у забезпеченні сталого розвитку. У цьому контексті концепція «цифрової людини» стає ключовою для формування цифрового суспільства,

яке здатне адаптуватися до викликів і створювати нові можливості. Актуальність проекту свідчить, що у суспільстві відбуваються системні та глибокі зміни, які впливають на всі сфери життєдіяльності суспільства, що слугують рушійними силами, які породжують нові цифрові тренди – цифрова людина, цифрове суспільство, цифрова освіта, що є відповіддю щодо викликів часу. Цифровий розвиток людини і суспільства – це інструмент економічного зростання, підвищення ефективності та продуктивності завдяки використанню цифрових технологій та формування цифрових компетентостей. Сучасна економічна, соціальна, духовна, культурна сфера України має низку принципових проблем і потребує кардинальних та докорінних змін, які перешкоджають розвитку в Україні цифрових трендів – інституційних, інфраструктурних, екосистемних, управлінських, що стоять на заваді трансформації українського суспільства у цифрове. Експоненційний розвиток інформації потребує упровадження нових трендів цифровізації, у контексті яких нові

¹ Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)

E-mail: valentinavoronkova236@gmail.com

ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0002-0719-1546>

² Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)

E-mail: vitalina2006@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9588-7836>

³ Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)

E-mail: natalia.metelenko@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6757-3124>

креативні технології – Big Data («великі дані»), робототехніка, майнінг даних (пошук даних), Data science, Інтернет речей, штучний інтелект, «розумні міста» (смарт-сіті), що потребують розвитку цифрової людини та суспільства, в основі яких цифрова освіта та цифрова (алгоритмічна) культура, що виступають головним джерелом конкурентоспроможності. Наукова цінність упровадження напрямів «Цифрова людина і суспільство у контексті глобальних викликів» – це характеристика наукового дослідження, яка вказує на його для теорії, практики та розвитку соціально-філософської галузі знань, а також на відповідність сучасним викликам і потребам суспільства. результати сприяють розширенню або уточненню наукових знань у певній галузі; створення або вдосконалення концепцій, моделей, теорій чи методологій, підґрунтя для подальших наукових досліджень.

Новизна результатів сприяє відкриттю нових закономірностей, фактів, механізмів або процесів, використання інноваційних рішень для актуальних проблем, застосування міждисциплінарного підходу. Наукова цінність упровадження напрямів «Цифрова людина і суспільство у контексті глобальних викликів» полягає у комплексному розумінні змін, які відбуваються в суспільстві під впливом цифровізації, а також у створенні інноваційних підходів до адаптації людини та суспільства до нових реалій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Для нас цінними серед напрацьованих вітчизняних вчених є роботи, О.Данльяна О.Дзьобаня, О.Кивлюк, М.Козловця, О.Поліщука, О.Пунченка, М.Триняк, Д. Свириденка, С.Терепищого, І.Утюж, І.Чайка, у контексті яких розглянуто проблеми інформаційного суспільства, інформаційної особистості та підготовки фахівців вищої Серед зарубіжних вчених ми виокремлюємо роботи Еріка Бріньолфссона, Ендрю Макафі, Келлі Кевіна, Тім О'Райлі, Девіда Роуза, Алека Росса, Стайнера Крістофера, О.Тоффлера, Річарда Флориди, Мартіна Форда, Клауса Швабса, Френсіса Фукуями, в яких проаналізовано інформатизацію як головну тенденцію розвитку інформаційного суспільства та показано шляхи формування цифрової людини і цифрових компетентностей. Відмітимо, що проблематика впливу глобальних викликів цивілізації на цифрову трансформацію людини, суспільства, освіти як чинників удо-

сконалення інноваційного розвитку сучасного суспільства сприяє формуванню цифрових компетентностей, що формуються освітою, та їх трансформації в людський і соціальний розвиток. Але вченим слід зазирнути у майбутнє й передбачити перспективи завтрашнього дня, проаналізувати, якими будуть драйвери економічних, соціальних, освітянських, туристичних змін. Ми спираємося на дослідження Макстон Грема, Рандерс Йоргена «У пошуках добробуту. Керування економічним розвитком для зменшення безробіття, нерівності та змін клімату. Доповідь Римському клубу» (2017); Наїр Чандрана «Держава сталого розвитку. Майбутнє урядування, економіки та суспільства» (2020); Стадвелл Джо «Чому Азії вдалося. Успіхи і невдачі найдинамічнішого регіону світу» (2017); Кріс Скіннера «Людина цифрова. Четверта революція в історії людства, яка торкнеться кожного» (2020); Спенс Майкла «Нова конвергенція. Майбутнє економічного зростання в багатошаровому світі» (2017); Шарма Ручіра «Передові країни. В очікуванні нового «економічного дива» (2019). Саме цим авторам вдалося показати, що держава здатна сформувати концепцію цифрового розвитку суспільства, яка представлена зарубіжними вченими як «китайське диво», «східноазійське диво», «сингапурське диво» тощо.

Методологія дослідження. Головна ідея проекту – цифрова людина, суспільство, освіта як об'єкти дослідження, в основі якої розробка моделі цифрового суспільства та цифрової людини та її впливу на реалізацію людського капіталу, так як Четверта промислова революція, яка розвивається в історії людства, торкнеться кожного. Дослідження ґрунтується на попередньо здобутих дослідницьких результатах, комплексному вивченні феномена цифрової людини, суспільства, освіти. Головною гіпотезою дослідження, яка пропонується для вирішення завдань проекту, яка є новою і може зрушити теорію, є ідея пошуку і подальшого опрацювання головних драйверів інноваційних механізмів впровадження нової моделі цифрового суспільства для сталого розвитку, що формується на основі проривних технологій, суспільства з інноваційною цифровою економікою, що демонструє високотехнологічний базис соціуму і може сприяти виробленню механізмів саморегуляції соціуму за рахунок розумних (проривних) технологій, здатних управляти інноваційними процесами у розвитку суспільства, так як ми живемо у розпал цифрової революції. Робочі гіпотези: однією

з робочих гіпотез є гіпотеза техногуманітарного балансу у суспільстві, яку представляє концепція цифрового суспільства, яка є новою і описує механізм загострення і подолання криз та умови формування нових тенденцій.

Методологія техногуманітарного балансу виявляє закономірну взаємозалежність між трьома змінними – інноваційно-технологічним, економічним потенціалом цифрового суспільства, внутрішньою сталістю системи, яка допомагає прояснити явища, коли в результаті глобальної кризи відбувається не саморуйнація економічного, соціального і культурного організму країни, а кардинальна перебудова суспільства за рахунок цифрової культури, освіти і креативності особистості; 3) розвитком трансформаційної сили цієї революції, яка започатковує нову епоху людства. На нашу думку, ідея креативності є інноваційною, так як креативна освіта, культура і туризм відіграють роль коментаторського чинника, який включається у періоди несталості, невизначеності, інформаційної стохастичності, нестабільності, асиметричності інформації, що сприяє відновленню порушеного балансу між трьома змінними – економічними, технологічними і культурно-духовними чинниками, які можуть привести до цифрового прориву системи – за рахунок нових ідей Просвітництва 2.0, цифровізації освіти і культури, які вплинули не лише на стосунки між людьми, а й привели до серйозних перетворень у галузі освіти, культури та туризму, так як кинули виклик механізмам старого індустріального суспільства. Оскільки всіх людей на планеті незабаром буде долучено до мережі і при цьому кожен з нас матиме можливість спілкуватися й обмінюватися з іншими у режимі реального часу, варто приділити увагу вирішенню проблем впливу глобальних викликів цивілізації на цифрову трансформацію людини, суспільства, освіти. Для цього варто об'єднатися вченим з метою вироблення нової парадигми, в основі якої поглиблене вивчення перспективної теми, а саме цифрова людина, суспільство, освіта як об'єкти дослідження. Техногуманітарний підхід в методології визначає гармонійне поєднання технічних (технологічних) та гуманітарних (людських, соціальних, етичних) аспектів у процесі дослідження, розробки або управління. Цей підхід спрямований на забезпечення рівноваги між розвитком технологій і врахуванням потреб людини та суспільства. Технологічна складова охоплює інновації, технічні рішення, цифрові

інструменти та їхнє впровадження. Фокусується на ефективності, автоматизації та функціональності. Гуманітарна складова орієнтується на етику, соціальні впливи, культурні та ціннісні аспекти. Забезпечує врахування людських потреб, прав і моральних принципів у контексті технологічного прогресу. Методологія, яка враховує техногуманітарний баланс, забезпечує: інтеграцію гуманітарних принципів у технічні дослідження; розгляд соціальних наслідків технологій; створення рішень, що одночасно відповідають технічним і гуманітарним запитам.

Отримує розвиток методологія інформаціоналізму цифрового століття, що застосовується для його аналізу, і яка може бути доповнена за рахунок синергетичної методології – пошуку аттрактора, подолання ентропії та інформаційної стохастичності, яка є, на нашу думку, новою, так як дозволяє розглянути цифрове суспільство як нелінійну систему, що розвивається в нелінійному просторі. Новизною підходу є Agile-методологія як теоретична основа цифрового суспільства, освіти, людини, яка дає можливість радикально переглянути місію, функції, легітимність, інструменти діяльності, які в своїй основі несуть зміну парадигми класичного управління на інноваційно-цифрову. Agile-методологія як теоретична основа цифрового суспільства, освіти, людини базується на загальній методології систем та системного аналізу і синтезу, в основі якого аутопозитивізм (самопобудова, способи і принципи, якими системи конструюють самі себе); ідентичність; гомеостаз; проникність, створення й підтримки своєї ідентичності, які в своїй основі несуть сталість і стабільність. Оновлені методи системного і структурного аналізу дозволяють розглянути цифрове суспільство як складну соціальну нелінійну систему, яка має декілька підсистем, що постійно взаємодіють з навколишнім середовищем, а поєднання синергетичного та системного методів та підходів дозволяють пояснити особливості розвитку цифрового суспільства в нормальному і катастрофічному станах (режимах з загостренням). Антропологічний та соціоаксіологічний підходи дозволяють розкрити соціо-антропологічні та соціоаксіологічні виміри та цінності цифрового суспільства, в основі якого корпоративна антропологія – людина, освіта, знання та рух людини до суспільства інновацій.

Мета дослідження – концептуалізація впливу глобальних викликів цивілізації на цифрову трансформацію людини, суспільства, освіти.

Одним з найбільш перспективних напрямів дослідження є отримання нових знань про цифрове суспільство, цифрову людину, цифровий світогляд, цифрову освіту, виявлення їх характеристик та напрямів розвитку в умовах глобальних викликів цивілізації.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Вирішення проблем цифрової трансформації людини, суспільства, освіти у контексті глобальних викликів цивілізації включає розвиток та удосконалення. Головна проблема – цифрова трансформація людини, суспільства, освіти, що розглядається на рівні трьохрівневої моделі сучасного світу: 1) цифрове суспільство як соціум, що потребує розробки філософських засад цифрової людини за рахунок формування цифрового світогляду як експертного, системного, філософського; 2) цифрове суспільство як інноваційний процес, що розглядається на рівні цифрової інноваційної освіти та креативних інноваційних проривних технологій, що сприяють формуванню інноваційно-цифрового суспільства; 3) цифрове суспільство як соціомікро-і макросвіт туризму, що розглядається на рівні мережевого сервісу та формування нової алгоритмічної культури. Розв'язання даної проблеми свідчить не тільки про загальнотеоретичний, загальнофілософський, але й праксеологічний її вимір, суть якої в упровадженні на всіх щаблях прогресу – економічного, освітянського, культурного та формування цифрового сучасного суспільства як єдиного цілого. Все це потребує розробки нових креативних технологій – інформаційних, інтелектуальних, цифрових, когнітивних, що впливають на формування креативних цінностей та трансформації їх в людський розвиток. Таким чином, проект спрямований на те, щоб, з однієї сторони, удосконалити переведення всіх ресурсів суспільства на цифровий формат за рахунок впровадження нових цифрових креативних технологій, а з іншого боку, щоб цифрова трансформація сприяла розвитку освіти і культури і допомагала вирішувати проблеми доступу до цифрових послуг з метою розширення векторів цифровізації і сприяла упровадженню нових цінностей. Всі ці процеси можливі за рахунок поглиблення цифрової трансформації економіки, освіти, культури, туризму у контексті виконання певних програм, що розвивають освіту, формують нові параметри культури – інноваційної, алгоритмічної, креативної, що кардинально змі-

нюють природу праці, впливають на всі сфери людської життєдіяльності у контексті еволюції людини до цифрового свого виміру, яка буде працювати в умовах глобальних викликів цивілізації. Вирішення головної проблеми проекту буде сприяти упровадженню в життя Програми «Цифровий спринт» (33 кроки для розвитку в Україні цифрової економіки) та програми «Україна – новий центр європейської освіти».

Мета та формування цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження: розробка практичних засад упровадження напрямів дослідження «цифрова людина і цифрове суспільство у контексті глобальних викликів». Завдання дослідження: 1) проаналізувати цифровізацію як один із головних чинників удосконалення сучасного суспільства; 2) дослідити формування цифрової людини як процес адаптації, розвитку та інтеграції людини в цифрове середовище; 3) розробити концепцію «Lifelong Learning» (навчання впродовж життя).

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів:

1. Цифровізація як один із головних чинників удосконалення сучасного суспільства

Цифровізація як один із головних чинників удосконалення сучасного суспільства слугує головним інструментом досягнення стратегічних цілей України в економіці, освіті, культурі, туризмі, Цифровізація сприяє формуванню нової моделі цифрової, людини, суспільства, освіти, що потребує формування нових цінностей за доби глобальних викликів цивілізації та Четвертої промислової революції. Цифрова (алгоритмічна) культура як один з базових елементів цифрових інновацій включає формування інноваційно-інтелектуального потенціалу України як високоінтелектуального і високотехнологічного, що потребує розвитку креативних цифрових технологій в економіці, освіті, культурі, туризмі. В основі цифрової людини і суспільства формування цінностей на основі використання цифрових технологій та формування алгоритмічної культури, потреба людини подорожувати та відкривати вікно в інший світ. Модель цифрової трансформації людини, суспільства культури, туризму сприяє упровадженню креативних технологій, націлених на людський капітал та розвиток, у результаті чого будуть створені нові можливості для самореалізації людини. Завдяки цифровізації освіти та розвитку алгоритмічної культури будуть сфор-

мовані цифрові компетентності відповідно до європейської програми DigiComp 2.0, що включають 26 цифрових компетентностей, та цифрові навички (компетентності). Розробка даної моделі буде зводитися до формування моделі взаємодії цифрової людини і цифрового суспільства, яка сприяє підвищенню показників цифрового розвитку як освіти, так і суспільства згідно з міжнародними рейтингами. В основі формування нової моделі цифрової людини і суспільства – нові бізнес-можливості, що відкривають цифровий світ та формують навички – лідерство, комунікації, критичне мислення, креативність. Розвиток світової цивілізації засвідчив, що активно програми цифровізації розробляються на державному рівні у США, Південної Кореї, країнах Західної Європи з 2000 рр. Все це свідчить про те, що цивілізація знаходиться в умовах цифрового прориву та потребує формування філософії «нового Просвітництва.2.0» та філософії креативного цифрового розвитку як людини, так і соціуму. Отже, упровадження цифрового суспільства є надзвичайно важливою філософською, соціально-економічною, управлінською, освітньою проблемою, вирішення якої знаходиться у центрі уваги урядів, держав, вчених, наукових спільнот та парадигм.

Цифровізація як один із головних чинників удосконалення сучасного суспільства – це процес активного впровадження цифрових технологій і рішень у всі сфери життя, який сприяє підвищенню ефективності, комфорту, і доступності різноманітних послуг, оптимізації ресурсів, а також створенню нових можливостей для розвитку суспільства.

Ключові аспекти: 1) Покращення економічної ефективності, так як цифрові технології дозволяють автоматизувати виробничі процеси, знижувати витрати і підвищувати продуктивність праці. Сектор цифрової економіки активно розвивається, створюючи нові робочі місця і бізнес-моделі. 2) Оптимізація комунікацій, так як завдяки цифровим платформам відбувається інтеграція суспільства через соціальні мережі, мобільні додатки та хмарні сервіси; з'являються можливості для дистанційного навчання, роботи та взаємодії між людьми. 3) Покращення якості життя, так як економіка – це не тільки цифри, а й процеси та інструменти, що роблять медичні, освітні, фінансові послуги більш доступними. 4) Smart-технології дозволяють створювати комфортні умови в «розумних» містах, де автомати-

зуються управління трафіком, енергоресурсами та інфраструктурою. 5) Сприяння інноваціям, так як цифровізація стимулює розвиток нових технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн, Інтернет речей, які змінюють суспільні та економічні підходи. 6) Забезпечення стійкого розвитку, тому що цифровізація допомагає вирішувати екологічні проблеми через більш ефективне управління ресурсами (наприклад, моніторинг викидів, управління відходами). Вона сприяє розвитку зеленої економіки та підвищенню екологічної свідомості. 7) Удосконалення державного управління, так як електронний уряд і цифрові сервіси роблять державні послуги швидшими, прозорішими та ефективнішими, полегшують взаємодію громадян з владою.

Попри численні переваги, цифровізація ставить перед суспільством і нові виклики, такі як: цифровий розрив між регіонами чи соціальними групами; загрози кібербезпеці, особливо в умовах збільшення кількості цифрових транзакцій; залежність від технологій, яка може призвести до втрати критичного мислення та соціальних навичок. Цифровізація – це ключовий чинник прогресу сучасного суспільства, що формує нову реальність, де цифрові інструменти інтегруються у всі сфери життя. Проте для її ефективного використання важливо вирішувати супутні виклики, щоб забезпечити сталий, інклюзивний і гармонійний розвиток суспільства.

Мета впровадження концепції «Цифрова людина і суспільство у контексті глобальних викликів»: 1) Створення умов для розвитку цифрової компетентності громадян. 2) Інтеграція інноваційних технологій у соціальні, освітні, економічні та культурні практики. 3) Забезпечення стійкого економічного розвитку через взаємодію людини та технологій у відповідь на глобальні виклики.

2. Формування цифрової людини як процес адаптації, розвитку та інтеграції людини в цифрове середовище

Формування цифрової людини – це процес адаптації, розвитку та інтеграції людини в цифрове середовище, де використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) стає невід'ємною частиною її професійної, соціальної та особистої діяльності. Цей процес включає розвиток компетенцій, навичок, і цінностей, необхідних для ефективного функціонування у цифровому світі. Основні аспекти формування цифрової людини: 1) Цифрова грамотність, щ

включає здатність орієнтуватися у цифровому середовищі, використовувати технології для вирішення професійних і побутових задач; розуміння основ безпеки в Інтернеті, управління персональними даними та захист від кіберзагроз.

2) Цифрові компетентності, в основі яких навички роботи з сучасними технологіями: обробка даних, використання хмарних платформ, базові знання програмування; використання цифрових інструментів для аналізу, комунікації та творчості.

3) Адаптація до цифрової культури, що включає прийняття нових норм і правил, які формуються у цифровому середовищі, таких як етика онлайн-спілкування, культура обміну інформацією, цифрова толерантність; участь у спільнотах, які існують у цифрових мережах (соціальні мережі, платформи для навчання чи роботи).

4) Цифрова ідентичність: у контексті якої виробилося усвідомлення ролі технологій у формуванні власної ідентичності та особистого бренду; створення і підтримка позитивного цифрового сліду (цифрова репутація, контент, який публікується онлайн).

5) Інноваційний підхід до самореалізації, що включає здатність використовувати цифрові ресурси для розвитку кар'єри, навчання, творчості чи вирішення соціальних проблем; інтеграція цифрових інструментів у професійне життя (робота у віртуальних командах, участь у проєктах цифрової економіки).

6) Вплив на світогляд, що включає зміну способу мислення і бачення світу через доступ до глобальної інформації, швидких комунікацій і нових технологій; формування нових цінностей, таких як відкритість, інноваційність, гнучкість. Формування цифрової людини є ключовим фактором успішної адаптації до умов сучасного світу, де технології швидко змінюють усі аспекти життя. Це також сприяє створенню суспільства, здатного ефективно використовувати ресурси цифровізації для економічного, соціального та культурного прогресу. Виклики формування цифрової людини включають: 1) подолання цифрового розриву між різними соціальними групами чи регіонами; управління цифровою залежністю та інформаційним перевантаженням; забезпечення безпеки і приватності в умовах зростання кількості цифрових трансакцій. Формування цифрової людини – це гармонійне поєднання традиційних людських якостей із цифровими компетенціями, що створює підґрунтя для розвитку сучасного суспільства.

3. Концепція «Lifelong Learning» (Навчання впродовж життя)

Lifelong Learning – це концепція, яка передбачає постійний процес набуття знань, навичок і компетенцій протягом усього життя людини. Вона базується на ідеї, що навчання не обмежується формальною освітою, отриманою у школі, коледжі чи університеті, а охоплює всі форми навчання: формальне, неформальне та інформальне, які тривають упродовж усього життєвого шляху. Ключові характеристики концепції: 1) Неперервність процесу навчання, яке відбувається на різних етапах життя людини, відповідаючи на її професійні, особисті чи соціальні потреби. 2) Різноманітність форм навчання, що включає такі види освіти, як формальна освіта, самоосвіта, участь у тренінгах, курсах, семінарах, а також навчання через життєвий досвід. 3) Акцент на особистісному розвитку, метою якого є не лише професійне вдосконалення, а й збагачення особистого досвіду, розвиток навичок критичного мислення, творчості та адаптивності. 4) Індивідуалізація навчання, що враховує інтереси, потреби та здібності кожної людини, сприяючи її розвитку у власному темпі. Мета концепції «Lifelong Learning»: забезпечення адаптації до швидкозмінного світу, особливо у сфері технологій, ринку праці та суспільних викликів; підвищення рівня соціальної та економічної інтеграції людини; сприяння особистісному зростанню та самореалізації людини. Сьогодні «Lifelong Learning» підтримується на рівні міжнародних організацій, таких як ЮНЕСКО, ЄС, і втілюється через: державні політики щодо освіти дорослих; програми онлайн-навчання (МООС-платформи, такі як Coursera, Udey); корпоративне навчання та розвиток співробітників; неформальні спільноти та клуби за інтересами.

Ця концепція сприяє формуванню суспільства, орієнтованого на знання та безперервний розвиток, що є надзвичайно актуальним у цифрову епоху. Нині новий виток науково-технічної і промислової революції розвиваються вглиб. Цифрові технології все більше стають провідною силою у забезпеченні фундаментальних змін та всебічної зміни способу мислення, організаційної структури та операційної моделі людського суспільства. відкрило нам інноваційні шляхи та змінило форми, сприяння розвитку відкриває нові можливості, а також ставить нові завдання. Застосування та розвиток цифрових технологій проникло у всі сфери життя суспільства і також вплине на майбутній розвиток освіти. Організація Об'єднаних Націй, країни по всьому

світу та багато міжнародних організацій роблять активні дії щодо використання цифрової освіти як важливого способу та заходів реагування на кризові виклики та відкриття світлого майбутнього. Цифрова трансформація стала важливим носієм та напрямом трансформації освіти у всьому світі. Саміт ООН з трансформації освіти назвав цифрову трансформацію освіти одним із п'яти ключових напрямів дій і наголосив, що цифрова революція має принести користь усім учням. Багато країн запровадили стратегії цифрового розвитку та зробили освіту важливою їхньою частиною.

Основні напрямки впровадження концепції: 1) Освіта і розвиток цифрових компетенцій. 2) Впровадження програм цифрової грамотності на всіх рівнях освіти. 3) Створення онлайн-платформ для безперервного навчання. 4) Популяризація концепції «lifelong learning» для цифрової людини. Ця концепція забезпечує гармонійний розвиток цифрової людини і суспільства в умовах сучасних викликів, сприяючи їх адаптації до глобальних змін. Концепція «lifelong learning» (навчання впродовж життя) – це підхід до освіти, який передбачає безперервний розвиток знань, навичок та компетенцій людини протягом усього її життя. Ця концепція виходить за межі формальної освіти та охоплює неформальне і неофіційне навчання, яке може відбуватися в будь-якому середовищі, наприклад, на робочому місці, вдома, через хобі або спілкування. Концепція «lifelong learning» стає важливою складовою сучасного суспільства, де знання і навички постійно оновлюються, а здатність до навчання є ключовою компетенцією.

Економічні наслідки впровадження концепції «lifelong learning» охоплюють як позитивні, так і потенційно виклики, що можуть впливати на різні аспекти економіки. Позитивні економічні наслідки: 1) Підвищення продуктивності праці; 2) Постійне навчання сприяє адаптації працівників до нових технологій і методів роботи. 3) Підготовка працівників із актуальними знаннями, що підвищує конкурентоспроможність підприємств. 4) Стимулювання інновацій, так як освічені кадри здатні створювати нові продукти, послуги та процеси. 5) Збільшення кількості інновацій підвищує загальний рівень економічного зростання. 6) Зниження безробіття, так як навчання допомагає людям отримати нові професійні навички, особливо в умовах автоматизації та змін на ринку праці; перекваліфікація сприяє легкому переходу між галузями. 7) Зростання

інвестицій в освіту, в основі яких розвиток програм навчання стимулює ринок освітніх послуг і створює нові робочі місця в освітній сфері. 8) Зменшення соціально-економічної нерівності, так як рівний доступ до освіти сприяє підвищенню кваліфікації малозабезпечених верств населення, що сприяє їхній інтеграції в економіку. 9) Підтримка економіки знань, формування економіки, де основним ресурсом є знання, а не матеріальні блага. Концепція «lifelong learning» є важливим інструментом економічного розвитку. Вона сприяє підвищенню конкурентоспроможності, адаптації ринку праці та зменшенню соціальної нерівності. Практичне значення концепції полягає у професійній сфері, вона допомагає людям залишатися конкурентоспроможними на ринку праці; у соціальному контексті сприяє активній участі в суспільному житті та формуванню гармонійних міжособистісних стосунків; в особистісному розвитку стимулює творче мислення, розвиток емоційного інтелекту та здорового способу життя.

Наукова новизна упровадження напрямів дослідження «Цифрова людина і суспільство у контексті глобальних викликів» полягає у створенні нового міждисциплінарного підходу до розуміння цифрової трансформації людства та суспільства, а також у розробці інноваційних стратегій адаптації до глобальних викликів. Основні аспекти наукової новизни: 1) Концептуалізація цифрової людини, у контексті якої запропоновано нове визначення поняття «цифрова людина» як суб'єкта, який існує в інтегрованій фізично-цифровій реальності, де його соціальна, економічна, культурна і психологічна діяльність взаємодіє з цифровими технологіями. 2) Визначено основні характеристики цифрової ідентичності людини та її взаємодії із суспільством та представлено аналіз глобальних викликів, вперше проведено систематичне дослідження впливу глобальних викликів (війни, пандемій, зміни клімату, економічних криз) на трансформацію цифрового суспільства; виявлено нові ризики і можливості цифровізації в умовах криз, розроблено модель інтеграції цифрових технологій у ключові сфери життєдіяльності людини та суспільства (освіта, робота, медицина, культура). 3) Визначено принципи створення інклюзивного цифрового середовища, яке враховує потреби різних соціальних груп, роль цифрових технологій у поствоєнному відновленні, запропоновано нові підходи до використання цифрових інструментів для відновлення суспільства після кризових ситу-

ацій, зокрема війни; визначено, як цифрові платформи можуть сприяти соціальній згуртованості, відновленню економіки та забезпеченню прав людини. 4) Уперше запропоновано модель етичної взаємодії людини з цифровими технологіями у глобалізованому світі та розроблено рекомендації щодо регулювання цифрових прав і захисту персональних даних у контексті глобальної цифровізації. 5) Використано міждисциплінарний підхід, в контексті якого синтезовано знання з різних галузей науки (філософії, соціології, права, економіки, технологій) для створення цілісної концепції цифрової людини та суспільства, запропоновано методологічну основу для дослідження цифровізації через призму глобальних викликів. Запропоновані результати відкривають нові перспективи для формування політик, стратегій та практик, спрямованих на гармонійний розвиток суспільства в умовах цифрових трансформацій. Отримані висновки можуть бути використані для адаптації держав, організацій та індивідів до сучасних глобальних викликів.

Практичне значення дослідження полягає в розробці інструментів, моделей та стратегій, які можуть бути застосовані для вирішення актуальних проблем суспільства, що виникають у результаті цифровізації та глобальних викликів. Основні аспекти практичного значення: 1) Інноваційні підходи до цифровізації, в контексті якої створено модель інтеграції цифрових технологій у сфері освіти, економіки, культури та соціальних відносин. 2) Розвиток цифрової грамотності, що включає концепцію формування цифрових компетентностей, в основі яких розробка освітніх програм для формування цифрових компетенцій громадян; використання отриманих результатів для вдосконалення системи підготовки кадрів у контексті сучасних технологічних трансформацій. 3) запропоновані методики використання цифрових технологій для відновлення економіки, управління та інфраструктури в умовах поствоєнного періоду; створення систем моніторингу та прогнозування ризиків за допомогою цифрових інструментів. 4) концепція **підтримки сталого розвитку, що включає використання циф-**

рових технологій для моніторингу та управління природними ресурсами, розробка рішень для зменшення екологічного впливу цифрових процесів.

Результати дослідження можуть бути впроваджені в діяльність органів державного управління, навчальних закладів, бізнесу та громадських організацій. Отримані рекомендації сприяють адаптації суспільства до цифрових трансформацій та вирішенню глобальних викликів через інноваційні та етичні підходи.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Сучасна економічна, соціальна, духовна, культурна сфера України має низку принципових проблем і потребує кардинальних та докорінних змін, які перешкоджають розвитку в Україні цифрових трендів – інституційних, інфраструктурних, екосистемних, управлінських, що стоять на заваді трансформації українського суспільства у цифрове. Експоненційний розвиток інформації потребує упровадження нових трендів цифровізації, у контексті яких нові креативні технології – Big Data («великі дані»), робототехніка, майнінг даних (пошук даних), Data science, Інтернет речей, штучний інтелект, «розумні міста» (смарт-сіті), що потребують розвитку цифрової людини та суспільства, в основі яких цифрова освіта та цифрова (алгоритмічна) культура, що виступають головним джерелом конкурентоспроможності. Концепція «Lifelong Learning» є відповіддю на виклики, пов'язані зі швидким розвитком технологій, змінами на ринку праці та глобалізацією. Безперервне навчання забезпечує можливість залишатися конкурентоспроможним і адаптивним у динамічному середовищі. Реалізація концепції «Lifelong Learning» сприяє формуванню суспільства, орієнтованого на знання, підвищенню рівня інноваційності та сталого розвитку. «Lifelong Learning» є ключовою концепцією у формуванні сучасного суспільства знань. Її впровадження сприяє особистісному розвитку, професійній реалізації та соціальній інтеграції, створюючи умови для сталого та гармонійного розвитку суспільства в умовах глобальних викликів.

Список використаних джерел

- Voronkova V., Vasyl'chuk G., Nikitenko V., Kaganov Y., Metelenko N. Transformation of digital education in the era of the fourth industrial revolution and globalisation: monograph. Riga ; Latvia: Baltija Publishing, 2023. 220 p.
<https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/19241/1/0058894.pdf>
 Voronkova Valentina, Kyvliuk Olga. Philosophical reflection smart-society as a new model of the information society and its impact on the education of the 21st century. Future human image. 2017. Том 7. С. 154-162.

Воронкова В.Г., Каганов Ю.О., Метеленко Н.Г. Формування цінностей цифрового суспільства і цифрової людини в умовах глобалізації та INDUSTRY 4.0. *Humanities studies*. 2022. Випуск 11 (88). С. 16-25

Dennett D. *The Evolution of Culture*. *The Monist*.84 (3):1-26. 2001. DOI: <https://10.5840/monist200184316>

Кивлюк О.М., Воронкова В.Г., Нікітенко В.О. Філософія комунікаційної парадигми постінформаційного суспільства: виклики і перспективи розвитку. *Contemporary ukrainian science: theoretical and practical achievements: collective monograph / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov*. Sherman Oaks, California: GS Publishing Services, 2024. 192 p. С. 138-154.

DOI: 10.51587/9798-9866-95952-2024-018-138-15

Nikitenko, Vitalina A., Voronkova, Valentyna H., Andriukaitiene, Regina, Oleksenko Roman I. The crisis of the metaphysical foundations of human existence as a global problem of post-modernity and the ways of managerial solutions. *Propósitos y Representaciones Jan*. 2021, Vol. 9, SPE (1), e928 ISSN 2307-7999 Special Number: Educational practices and teacher training e-ISSN 2310-4635 URL.: <http://revistas.usil.edu.pe/index.php/pyr/article/view/928>

Nikitenko V.O. Education as a factor of creative personality establishment and development in information society. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. Вип. 74. С. 150-158.

Філософія основних сфер і напрямів людської життєдіяльності: Словник-довідник / З ініціативи д. соціологічних наук, проф. В.М. Пічі; за наук. ред. д. філос. наук., проф. В.Л. Петрушенка. Львів: «Новий Світ- 2000», 2022. 342 с.

References

Voronkova, V., Vasylychuk, G., Nikitenko, V., Kaganov, Y., Metelenko, N. (2023). Transformation of digital education in the era of the fourth industrial revolution and globalisation: monograph. Riga ; Latvia: Baltija Publishing. 220.

<https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/19241/1/0058894.pdf>

Voronkova, Valentina, Kyvliuk, Olga (2017). Philosophical reflection smart-society as a new model of the information society and its impact on the education of the 21st century. *Future human image Том 7*. 154-162.

Voronkova, V. G., Kaganov, Y. O., Metelenko, N. G. (2022). Formation of values of the digital society and digital person in the context of globalization and INDUSTRY 4.0. *Humanities studies*. Issue 11 (88). С. 16-25

Dennett, D.(2002). *The Evolution of Culture*. *The Monist*.84 (3):1-26. DOI: <https://10.5840/monist200184316>

Kivliuk, O. M., Voronkova, V. G., Nikitenko, V. O. (2024). Philosophy of the communication paradigm of the post-information society: challenges and prospects for development. *Contemporary ukrainian science: theoretical and practical achievements: collective monograph / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov*. Sherman Oaks, California: GS Publishing Services. 138-154.

DOI: 10.51587/9798-9866-95952-2024-018-138-15

Nikitenko, Vitalina A., Voronkova, Valentyna H., Andriukaitiene, Regina, Oleksenko Roman I. (2021). The crisis of the metaphysical foundations of human existence as a global problem of post-modernity and the ways of managerial solutions. *Propósitos y Representaciones Jan*. Vol. 9, SPE (1), e928 ISSN 2307-7999 Special Number: Educational practices and teacher training e-ISSN 2310-4635 URL.: <http://revistas.usil.edu.pe/index.php/pyr/article/view/928>

Nikitenko, V. O. (2018). Education as a factor of creative personality establishment and development in information society. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 74. 150-158.

Philosophy of the main spheres and directions of human activity (2022): Dictionary-reference book / On the initiative of Doctor of Sociology, Professor V. M. Picha; under the scientific editorship of Doctor of Philosophy, Professor V. L. Petrusenko. Lviv: New World. 342.

VALENTYNA, VORONKOVA – Doctor of Philosophy (D.Sc.), Professor,
Academician of the Academy of Higher Education of Ukraine,
Head of the Department of Management and Administration, Y. M. Potebnya Engineering
Education and Scientific Institute of Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine)
E-mail: valentinavoronkova236@gmail.com
ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0002-0719-1546>

VITALINA, NIKITENKO – Doctor of Philosophy (D.Sc.),
Professor of the Department of Management and Administration, Y. M. Potebnya Engineering
Education and Scientific Institute, Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine)
E-mail: vitalina2006@ukr.net
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9588-7836>

NATALYA, METELENSKO – Doctor of Economics, Professor,
Academician of AENU, Director of the Y. M. Potebnya Engineering Education
and Scientific Institute, Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine)
E-mail: natalia.metelenko@gmail.com
ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0002-6757-3124>

PRAXEOLGY OF THE CONCEPT OF A DIGITAL PERSON AND DIGITAL SOCIETY IN THE CONTEXT OF GLOBAL CHANGES

Abstract

The modern world is undergoing dynamic digitalization, which is transforming all aspects of life: from the economy to social interaction. Global challenges such as climate change, geopolitical instability, economic inequality, and pandemics are forcing societies to rethink the role of digital technologies in ensuring sustainable development. In this context, the concept of the «digital human» is becoming key to the formation of a digital society that is able to adapt to challenges and create new opportunities. The purpose of the study: to develop practical principles for the implementation of the research areas «digital human and digital society in the context of global challenges». Research objectives: 1) to analyze digitalization as one of the main factors in the improvement of modern society; 2) to study the formation of a digital person as a process of adaptation, development and integration of a person into the digital environment; 3) to develop the concept of «Lifelong Learning». The study analyzes the concept of «digital human» and the transformation of society in the context of digitalization and global challenges. The main aspects of the impact of digital technologies on the formation of a modern personality, social relations, economy, culture and infrastructure are considered. The world experience of using digital technologies to achieve sustainable development and their application in Ukraine, in particular in the context of post-war recovery, is analyzed. The practical significance of the work lies in the development of recommendations for integrating digital solutions into various spheres of public life, creating models of innovative education and management, as well as developing platforms for ensuring inclusiveness and social cohesion. The results of the study can be used in public administration, the educational environment, business, and the public sector to increase the efficiency of using digital technologies in solving current social problems.

Key words: digital person, digitalization, global challenges, sustainable development, concept of «Lifelong Learning»
nLifelong Learning) methodology of techno-humanitarian balance.

© The Authors(s) 2024
This is an open access article under
The Creative Commons CC BY license

Received date 03.11.2024
Accepted date 15.11.2024
Published date 03.12.2024

How to cite: Валентина, Воронкова, Віталіна, Нікітенко, Наталя, Метеленко. Праксеологічні засади реалізації концепції цифрова людина і цифрове суспільство в умовах глобальних змін. Humanities studies: Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia: Publishing house «Helvetica», 2024. 21 (98). P. 22–31

doi <https://doi.org/10.32782/hst-2024-21-98-03>